

JENTER PÅ ISEN.

Noen har kanskje hørt navnet Synnøve Lie. Hun tilhørte en av pionerene innen kvinnelig hurtigløp på skøyter. I Norge var hun den aller første med internasjonal medalje. Hun var født 22.8.1908. Hun representerte Oslo skøyteklubb. To andre pionerer var Undis Blikken og Laila Schou Nilsen, begge disse også medlemmer i OSK.

Det tok tid før damene gjorde sitt inntog i hurtigløp. Først på 1930-tallet begynte ISU med mesterskap for kvinner. Og de tre første mesterskapene var uoffisielle. Nå har for lengst mesterskapene fått like stor prestisje som mennenes, og den internasjonale bredden er blitt minst like stor.

Det første uoffisielle VM for damer gikk på Frogner stadion 5.-6.februar 1933. Der tok Synnøve Lie bronse. Samme år blir hun også norgesmester. De påfølgende år tar hun sølv og igjen bronse i VM.

Vår første kvinnelige verdensmester heter Undis Blikken, født 7.5.1914. Hun blir verdensmester på Frogner i 1934, rett nok uoffisielt. Ved dette stevne setter hun også verdensrekord på 1500 meter med 2.40.0. Blikken blir også norgesmester i 1934, 1936 og 1938.

Blikkens personlige rekorder: 48.2 – 1.44.4 – 2.39.1 – 5.54.7 og 9.53.1.

I det første offisielle VM som går i Stockholm i 1936 blir det bronse til Synnøve Lie. Mester blir amerikanske Christine "Kit" Klein og sølv går til Vernē Lesche fra Finland. I 1937 blir det sølv og det hele avsluttes med bronse i 1938. Det blir i alt 6 internasjonale medaljer til Synnøve Lie, men ingen gull.

Synnøve Lie satte også flere verdensrekorder, i alt 5. De fordelte seg med 2 på 500 meter, 2 på 1000 meter og 1 på 1500 meter. Hun hadde nokså jevn styrke på alle distanser, noe hennes personlige rekorder forteller om:

500 meter: 49.9, 1000 meter: 1.42.2, 1500 meter: 2.43.2, 3000 meter: 5.31.8, 5000 meter: 9.29.6.

Synnøve Lie døde i 1980 og Undis Blikken i 1992.

I samme epoke som Lie og Blikken finner vi en av våre store dronninger, **Laila Schou Nilsen**. Det som kjennetegnet henne var allsidigheten. Hun var i toppnivå både som skøyteløper, alpinist og tennisspiller. Men det er skøytene som angår oss her. Slik som Synnøve Lie representerte hun OSK. Hun ble uoffisiell verdensmester på Frogner stadion i 1935 (før hun fylte 17 år!). Hun ble igjen verdensmester i 1937 (Davos) og i Oslo i 1938. Hun var sterk på alle distanser. Under VM i Davos vant hun alle fire distanser, og satte også verdensrekord på alle! Rekorden på 500 meter var 46.4 og den sto urørt til 1955, da Tamara Rylova slettet rekorden på superbanen i Alma Ata. Rekorden på 1500 meter sto til 1950.

Vår store dronning Laila Schou Nilsen, verdensmester i Davos i 1937.

I 1936 var hun olympisk deltaker i Garmisch Partenkirchen. Det var lenge før hurtigløp skøyter for kvinner kom på det olympiske program. I stedet blir det bronse i alpin kombinasjon!

Fire ganger ble Laila Schou Nilsen norgesmester på skøyter, i 1935, 1937, 1939 og 1940. Det kunne sikkert blitt flere mestertitler om ikke krigen hadde kommet.

Hvis vi nevner håndball og bilrally skjønner vi litt av bredden i Laila Schou Nilsens idrettskarriere. For sin store allsidighet fikk hun Egebergs ærespris. Undis Blikken og Laila Schou Nilsen er til dags dato våre eneste verdensmestere (i seniorklassen) på skøyter. Schou Nilsen er den mestvinnende med sine 3 VM – titler.

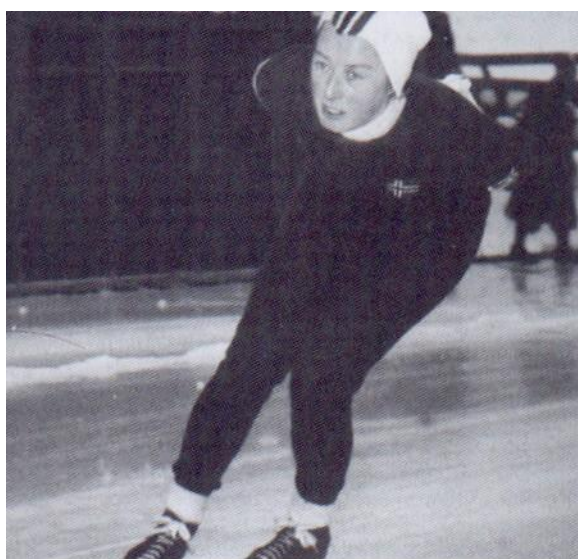
Personlige rekorder: 500 meter: 46.4, 1000 meter: 1.38.8, 1500 meter: 2.38.1, 3000 meter: 5.29.6 og 5000 meter: 9.28.3.

Laila Schou Nilsen døde den 30.juli 1998.

Etter Laila Schou Nilsens store dager kom krigen. Først i 1947 ble det igjen arrangert VM for damer. I dette VM får Norge både sølv- og bronse ved henholdsvis Else Marie Christiansen og Maggi Kvestad. Mester er igjen finske Verne Lesche som også ble verdensmester før krigen. Samtidig tenkes en ny stjerne, **Randi Thorvaldsen**. Hun er født 4.mars 1925. Hun representerte klubben Liv, Hønefoss. Hun dominerer norsk skøytesport til ut på 1950 – tallet. To ganger skal hun få medaljeplass i VM.

9 ganger vinner hun NM. Ikke nok med det, hun vinner alle distansene i disse mesterskapene. I alt blir det 34 distanseseire i NM.

I VM tar hun sølv i 1951 og bronse i 1952. I 1951 heter mesteren Eevi Huttunen og er finsk. Thorvaldsen har distanseseiere på 500 meteren. I verdensmesterskapet i 1951 tar enn annen norsk kvinne, **Ragnhild Mikkelsen**, bronsemedaljen.

Randi Thorvaldsen i aksjon.

Under et løp på Gjøvik 25.2. 1950 setter Randi Thorvaldsen verdensrekord på 1500 meter med tiden 2.37.5 og sletter Laila Schou Nilsens rekord.

Thorvaldsen personlige rekorder: 500 meter. 48.0, 1000 meter: 1.39.7, 1500 meter: 2.32.4, 3000 meter: 5.33.8 og 5000 meter: 9.35.6.

Sigrid Sundby – Dybedahl på startstreken.

På 1960 – tallet får vi en ny kvinne av verdensformat, **Sigrid Sundby**, senere gift Dybedahl. Hun ble født 13.juli 1942 og representerte først Rakkestad IF og senere ASK.

Hun vant 9 NM – allround i perioden fra 1963 – 1973. I 1972 og 1973 vant hun også sprint – NM.

Hun representerte Norge i tre olympiske vinterleker, i 1968, 1972 og 1976. Det var i 1968, i Grenoble, at de beste plasseringene kom. Det ble 4.plass på 1500 meter og 6.plass på både 500 og 1000 meter. Altså poengpass på tre distanser.

Hennes største prestasjon var naturligvis bronsemedaljen i VM-allround i 1970, som det året gikk i West Allis i USA. Hun hadde to nederlandske kvinner foran seg på resultatlista, Atje Keulen-Delstra gull og Stien Kaiser sølv. I dette mesterskapet tok Sundby - Dybedahl distanseseier på 1000 meter.

I sprint-VM fikk hun en 4.plass og to 5.plasser. I sprint – VM er hun også innom seierspallen på enkeltdistanser.

I det første EM i 1970 blir hun nummer 5. I dette mesterskapet er hun nummer 2 på 1000 meter og nummer 3 på 500 meteren.

Sigrd Sundby Dybedahl står som en av våre beste kvinnelige skøyteløpere gjennom tidene. Hun viste styrke på alle distanser. Dessverre ble hun tidlig syk og døde i 1977. Personlige rekorder: 500 meter: 43.8, 1000 meter: 1.30.14, 1500 meter: 2.19.00, 3000 meter: 4.58.4.

Lisbeth Korsmo på vei mot OL- bronse på 3000 meter i Innsbruck 1976.

Lisbeth Korsmo (født Berg) løp delvis samtidig med Sigrid Sundby, og de to dominerte norsk kvinnelig hurtigløp på 1960- og 1970-tallet. Hun er født 14.1. 1948 og hun representerte Ol.

Hurtigløp for kvinner kom ikke på det olympiske skøyteprogram før i 1960. Det skulle gå 16 år før noen norsk kvinne skulle vinne medalje her. Dette skulle endres den 8.februar 1976 da 3000 meter for kvinner går av stabelen i Innsbruck. Etter et strålende løp på 4.45.24 tar Lisbeth Korsmo bronse, og hun er bare en hundredel fra sølv og fem hundredeler fra gull(!) Det er Tatjana Averina, Sovjet som får gull og Andrea Mitscherlich (senere Schöne), DDR som får sølv. På 1500 meter går det også bra, 4.plass. Hun deltok i 4 olympiske vinterleker fra 1968 – 1980.

”Jeg mener at gullmedaljen gikk tapt alt i første sving på 3000 meteren i 1976,” sier Lisbeth Korsmo. ”Jeg startet i første ytre, fikk for mange nære mellomskjær gjennom den første svingen og tapte dermed ca. 0.5 sekunder frem til første 200 meter passering,” kan Korsmo fortelle. ”Dette har ergret meg en del,” sier hun.

Lisbeth Korsmo deltar i 4 olympiske vinterleker fra 1968 – 1980.

Lisbeth Korsmo tok 7 NM-titler allround og 6 titler i sprint – NM. Alle titler kom i årene 1971-1978. Dette viser at hun behersket alle distanser svært godt.

Hun stilte til start i til sammen 25 EM og VM. I 1971 ble hun nr.5 i både EM og VM.

Som så mange andre skøyteløpere var hun en dyktig syklist. Hun tok NM-gull i fellesstart i 1971. Samme år ble det sølvmedalje i fellesstart og bronsemedalje i temporitt i nordisk mesterskap. Ellers har hun en 17.plass fra VM fellesstart.

Personlige rekorder: 500 meter: 43.0, 1000 meter: 1.28.28, 1500 meter: 2.14.93 og 3000 meter: 4.43.97.

Neste kvinne, **Björg Eva Jensen**, er verd et kapittel for seg. Hun er født 15.februar 1960 i Larvik. Medlem i klubben Fram, Larvik. Hun har vært aktiv både innen skøyter og sykkel.

I en lang periode, fra slutten av 1970 - tallet og videre fremover på 1980 – tallet, var hun vår store skøytedronning. ”Det var Lisbeth Korsmo som var mitt store forbilde,” forteller Björg Eva Jensen.

I alt tok hun 15 NM-titler i hurtigløp. 8 ganger NM - allround og 4 ganger i NM - sprint. 3 ganger mester på enkeltdistanser. 3 ganger mester i junior – allround. 5 ganger mester i junior- sprint. Sitt første sprint – NM for junior vant hun i 1975, før fylte 15 år! Totalt har hun altså 23 NM – titler på skøyter.

I junior – VM allround tar hun i 1977 bronse, i 1978 sølv og i 1979 sølv.

Bjørg Eva Jensen på vei mot olympisk gull i 1980. Bak skimtes Beth Heiden.

I 1978 gjør hun den bragd å sette fem juniorverdensrekorder på Medeoanen i Alma Ata!

Samme år, altså i 1978, setter hun også juniorverdensrekord på Fram stadion i Larvik. Tiden på 1000 meter blir da så god som 1.24.30. Så kom ikke å si at det manglet hurtighet, dette kom også til god nytte på f. eks. 3000 meter, sier hun i dag.

Sin største sesong hadde hun i 1980. Da blir hun først juniorverdensmester i Assen i Nederland. Deretter olympisk mester på 3000 meter i Lake Placid etter et forrykende samløp med Beth Heiden. Dette blir Norges eneste gullmedalje i disse lekene. Bjørg Evas vinnertid var 4.32.13. Sølv går til Sabine Becker, DDR og bronse til Beth Heiden, USA. Til slutt dette året tar hun bronse i VM-allround på Hamar. Som anerkjennelse tildeles hun senere på året Morgenbladets gullmedalje og Fearnleys olympiske ærespris. Vi må heller ikke glemme at Bjørg Eva Jensen fortsatt var junior da hun tok sitt olympiske gull!

I 1978 og 1979 blir hun nummer 4 i VM. I 1981 blir hun nummer 4 i både EM og VM. I både 1982 og 1983 blir hun nummer 5 i EM. I 1982 blir det en 6.plass i VM. Ellers har hun flere distansemedaljer fra EM og VM, i alt 1 gull – 3 sølv og 4 bronse.

Bjørg Eva Jensen behersket alle distanser på skøytebanen like godt. Det viser hennes norgesmesterskap i sprint Og det vises for eksempel gjennom en 10 000 meter på Savalen 7.mars 1985, der hun får tiden 16.49.82. Denne tiden var ny verdensrekord.

Hun ble norgesmester i sykling i 1979 og igjen i 2007, 28 år senere! Dette er et helt utrolig comeback. I alt er det blitt 5 NM – titler på sykkel, det dreier seg om 3 individuelle titler og 2 titler i lagtempo. Hun ble tildelt Egebergs ærespris i 1981.

Kort sagt, hun brenner for idretten og holder hjulene i gang! Hun poengterer at i hennes tid fantes ikke klappskøyterne. Så sent som i 2007 gikk hun en 5000 meter på 7.58, dette mener hun mye kan tilskrives at hun nå bruker klappskøyter.

Bjørg Eva Jensen er utdannet cand.mag. med fagene idrett og spesialpedagogikk. Hun har også utdannet seg som trener gjennom NSFs Trener - 2 kurs. Så her er kunnskapene i orden!

Og vi må ikke glemme at Bjørg Eva Jensen er mor til tvillinger, i dag gutter på 18 år. Og begge er i norgestoppen i sykkel. En av dem skal i sommer delta i EM. Så her kan vi med trygghet fastslå at eplet ikke faller langt fra stammen!

Og la oss også nevne, Bjørg Eva Jensen fikk sitt eget frimerke!

Personlige rekorder: 500 meter: 42.40, 1000 meter: 1.24.30, 1500 meter: 2.08.61, 3000 meter: 4.29.28, 5000 meter: 7.50.4, 10 000 meter: 16.49.82.

Til slutt skal vi presentere Norges sprintdronning på skøyter, **Edel Therese Høiseth**. Hun er født 27.januar 1966. Hun representerte først skøyteklubben Herkules, Skien og senere Geithus IL. Høiseth ble norgesmester i junior- allround både i 1983 og 1984. I 1984 deltok hun også i sine første olympiske vinterleker i Sarajevo.

I 1985 ble hun norgesmester i NM – allround. Samme år vant hun sitt første NM i sprint. Frem til i 2002 vant hun i alt 14 titler i NM – sprint. I alt blir dette 15 NM – titler og hun er tildelt kongepokalen 5 ganger, flere enn noen andre norske kvinnelige skøyteløpere..

I tillegg har Høiseth 26 NM – titler på enkeltdistanser. Til sammen blir dette 41 NM – titler (senior), hun er dermed den mestvinnende norske skøyteløper når det gjelder NM-titler. Vi skal også notere oss at hun har i alt 81 distanseseire i NM (senior). I sprint var hun uslåelig her til lands.

Den internasjonale debut kom under EM i Heerenveen i 1983. Året etter under EM i Alma Ata ble hun nummer 6 på 500 meter. I 1986 gikk EM for damer på Furumo stadion på Geithus. Der får Høiseth en gjev distanseseier på 500 meter. Året etter blir det sølv på 500 meter.

Høiseth deltar også i junior – VM i 1983 og 1984. I 1984 blir hun nummer 6 både på 500 og 1000 meter.

I senior VM-allround ble Høiseth nummer 4 på 500 meter i 1987.

Jubelrus etter en triumf på isflaten – Edel Therese Høiseth.

Det er i sprint – VM Edel Therese Høiseth har satt sitt største preg. Hun debutterer i mesterskapet i Trondheim i 1984. Vi må imidlertid vente i 12 år, til mesterskapet på Thialf stadion i Heerenveen i 1996, før hun får sitt store mesterskap. Da vinner hun sølvmedalje sammenlagt. Dette er vår beste prestasjon og vår eneste medalje i internasjonal kvinnesprint noensinne. Høiseth fullfører 4 gode distanser med følgende plasseringer 4 - 2 – 3 – 5. Mester blir Chris Witty, USA og bronzen går til Franziska Schenk, Tyskland. Det må være lov å tilføye, norsk gull var også nær! (Det manglet 2 tideler på en av 500 meterne).

Under sprint – VM i Seoul i 2000 blir hun nummer 6 sammenlagt.

Også i verdenscupen har Edel Therese Høiseth gode plasseringer. I sesongen 1995/96 blir hun nr. 2 på 1000 meter sammenlagt. Samme plassering oppnår hun i sesongen 1999/2000 på samme distanse. Hun får en annen topp i karrieren ved å vinne en 1000 meter i Calgary den 30.januar 2000 med tiden 1.15.37. Denne tiden er fortsatt i ypperste verdensklasse. Samme år, altså i 2000, starter Edel-Therese i VM – allround som går i Milwaukee, USA. Der får hun distanseseier på 500 meter med tiden 39.48.

Edel Therese Høiseth deltar i 5 olympiske vinterleker fra 1984 – 1998. Ingen norsk kvinne har deltatt i flere OL. Beste plassering i denne sammenheng er 8.plass på 500 meter i 1994. Høiseth var nær å kvalifisere seg for sitt sjette OL i 2002.

På VM – enkeltdistanser er 5.plass på 1000 meter i Nagano 2000 det beste resultat. Det mangler en tidel på bronse.

For å gjøre historien om Edel Therese Høiseth komplett må vi ikke glemme at hun 2 ganger er nordisk mester i sprint. Dette skjedde i 1989 og 1991. Disse mesterskap er sjelden blitt arrangert.

Hun la opp etter sesongen 2002, etter 20 aktive sesonger internasjonalt. Men fortsatt brenner hun for skøytesporten. Dette vises for eksempel ved at hun i dag er trener for løpere i Furumo, Geithus IL.

Av internasjonale medaljer har Høiseth 2 gull – 3 sølv – 1 bronse.

Personlige rekorder: 500 meter: 38.40, 1000 meter: 1.15.37, 1500 meter: 1.59.97, 3000 meter: 4.29.50 og 5000 meter 8.13.13. (De to første tidene er fremdeles norske rekorder.)

Jeg har i denne nokså kortfattede fremstilling nevnt eller presentert Norges kvinnelige hurtigløpere på skøyter med medalje i internasjonale seniormesterskap.

Norge har i alt 11 slike medaljevinnere. Norge har vunnet 20 medaljer og medaljefordelingen er slik: 5 gull – 5 sølv og 10 bronse. Laila Schou Nilsen har tre gull i VM (ett uoffisielt), Undis Blikken ett gull i VM (uoffisielt) og Bjørg Eva Jensen ett gull i OL. Sistnevnte har også ett gull i junior – VM. I denne oversikten er de uoffisielle VM (ISU – mesterskap) som ble arrangert fra 1933-35 inkludert. EM ble introdusert som kvinnemesterskap i 1970. I disse har Norge hittil ingen medaljer (sammenlagt).

Våre kvinnelige skøyteløpere var en stund for lite påaktet. Slik er det heldigvis ikke lengre. At de fortjener sin historie er både sant og visst. Min fremstilling her er bare en dokumentasjon av noen av de største prestasjonene.

Kilder og referanser:

Trond Eng WSSSA: All time international championships 1889 – 2002.

Trond Eng, Magne Teigen, WSSSA: NM på skøyter 1894 – 2005.

Trond Eng, Magne Teigen, WSSSA: Norsk skøytestatistikk gjennom tidene 2004.

Wikipedia, den frie encyklopedi.

Tom A. Schanke: Norsk idrettsleksikon 2007.

Forfatteren takker Bjørg Eva Jensen, Edel Therese Høiseth og Lisbeth Korsmo for gjennomlesning, suppleringer, innspill og bilder.

Steinar Åge Brenden, 28.august 2008.